

Sygn. akt III AUa 1644/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 marca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jerzy Andrzejewski
Sędziowie:	SA Barbara Mazur SA Daria Stanek (spr.)
Protokolant:	sekr. sądowy Anita Musijowska

po rozpoznaniu w dniu 30 marca 2017 r. w Gdańsku

sprawy M. R. (1), M. R. (2) oraz (...) Spółka cywilna w S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o należności z tytułu składek

na skutek apelacji M. R. (1), M. R. (2) oraz (...) Spółka cywilna w S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 27 kwietnia 2016 r., sygn. akt VI U 3064/15

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Bydgoszczy VI Wydziałowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z pozostawieniem rozstrzygnięcia o kosztach zastępstwa procesowego za II instancję.

SSA Barbara Mazur SSA Jerzy Andrzejewski SSA Daria Stanek

Sygn. akt III AUa 1644/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 sierpnia 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. Inspektorat w T. stwierdził, iż płatnik składek Hurtownia (...) S.C. M., M., T. R. jest dłużnikiem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu nieopłaconych składek na:

1) Fundusz Ubezpieczeń Społecznych za okres 10/2001 do 10/2002 w kwocie 14.179,79 zł

- odsetki za zwłokę - w kwocie 18.952,00 zł,

- koszty upomnienia - kwocie 41,26 zł

2) Fundusz Ubezpieczenia Zdrowotnego za okres 10/2001 - 10/2002 w kwocie 3.711,54zł

- odsetki za zwłokę - w kwocie 4.964,00 zł,

- koszty upomnienia - w kwocie 25,20 zł

3) Fundusz Pracy za okres 10/2001 - 10/2002 w kwocie 1.173,42 zł

- odsetki za zwłokę - w kwocie 1.569,00 zł,

- koszty upomnienia - w kwocie 25,20 zł.

Odwołania od powyższej decyzji złożyli M. R. (1), M. R. (2)

i T. R., wspólnicy spółki cywilnej (...), którzy wnieśli o jej zmianę poprzez ustalenie, że płatnik nie posiada zaległości z tytułu składek, zasądzenie kosztów procesu

od pozwanego na rzecz powoda według norm przepisanych.

Zdaniem skarżących ewentualne zobowiązanie uległo przedawnieniu z upływem 10 lat od dnia wymagalności według przepisów obowiązujących do 2007 roku. Niezależnie od powyższego zarzutu odwołujący zakwestionowali także sposób wyliczenia ich zadłużenia. Wskazali, że po uregulowaniu należności u komornika sądowego byli przekonani, że nie mają dalszych zaległości względem organu rentowego. Przez ten czas ZUS pozostawał całkowicie bierny i nie podejmował względem odwołujących żadnych działań.

W odpowiedzi na odwołanie ubezpieczonego, organ rentowy wniósł o jego odrzucenie.

Sprawy z odwołań w sprawach VI U 3064/15, VI U 3065/15 i VI U 3066/15 zostały przekazane do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2016 r. oddalił odwołania, sygn. akt VI U 3064/15.

Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 46 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych płatnik składek jest obowiązany według zasad wynikających z przepisów ustawy obliczać, potrącać z dochodów ubezpieczonych, rozliczać oraz opłacać należne składki za każdy miesiąc kalendarzowy.

W myśl art. 32 w/w ustawy do składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, Fundusz Emerytur Pomostowych oraz na ubezpieczenie zdrowotne w zakresie: ich poboru, egzekucji, wymierzania odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, przepisów karnych, dokonywania zabezpieczeń na wszystkich nieruchomościach, ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika oraz stosowania ulg i umorzeń stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne. Jeżeli określone w drodze decyzji zobowiązanie nie zostanie uregulowane wraz należnymi odsetkami za zwłokę w terminie miesiąca od daty doręczenia niniejszej decyzji, zgodnie z art. 24 ust. 2 zw. z art. 32 powołanej ustawy, zakład zobowiązany będzie, do przymusowego ściągnięcia należności w trybie przepisów ustawy z dnia 17 czerwca 1966r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2014r. , poz. 1619 ze zm.) lub egzekucji sądowej w trybie przepisów ustawy z dnia 17 listopada 1964r. kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014r., poz. 101 ze zm.).

Obowiązek zapłaty składek wynika z art. 17 i art. 46 oraz w związku z art. 32 ustawy

z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Na podstawie art. 23 powołanej ustawy od nieopłaconych w terminie składek nalicza się od płatnika składek odsetki za zwłokę na zasadach i w wysokości określonej w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997r. Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2005r., nr 8 , poz. 60 ze zm.).

Sąd Okręgowy wskazał dalej, że zgodnie z art. 70 § 8 ustawy ordynacja podatkowa z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Dz. U. z 2015 r., poz. 613 j.t.) nie ulegają przedawnieniu zobowiązania podatkowe zabezpieczone hipoteką lub zastawem skarbowym, jednakże po upływie terminu przedawnienia zobowiązania te mogą być egzekwowane tylko z przedmiotu hipoteki lub zastawu.

W kontekście powyższych przepisów Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny sprawy.

Odwołujący wspólnicy spółki cywilnej (...), M. R. (2)

i T. R. prowadzili działalność gospodarczą pod firmą (...) spółka cywilna M. R. (1), M. R. (2), T. R. z siedzibą w S. w okresie od 1.01.1999 r. do 21.10.2002 r.

i z tego tytułu posiadają zadłużenie w opłacie należności składkowych w wysokości wskazanej w zaskarżonej decyzji ZUS z dnia 19 sierpnia 2015 r.

W przedmiotowej sprawie zaległość z tytułu zadłużenia składkowego dotyczy okresu od października 2001 r. do października 2002 r.

Jak wynika z materiału dowodowego znajdującego się w aktach sprawy, w tym z dokumentów przedstawionych przez organ rentowy oraz zeznań odwołujących, w dniu 24.10.2002r. organ rentowy dokonał zajęcia rachunku bankowego w (...) Banku (...) w S. na podstawie zajęć za okres obejmujący należności od 10/2001 r.

do 05/2002 r. Z uwagi na likwidację rachunku bankowego i zwrot w/w zajęć w dniu 28.03.2003r. przekazano je wraz z tytułami za okres od 06/2002 r. do 08/2002 r. w dniu 31.03.2003 r. do Naczelnika Urzędu Skarbowego w T. w celu prowadzenia postępowania egzekucyjnego. Organ egzekucyjny w dniu 16.04.2003 r. zwrócił wierzycielowi tytuły wykonawcze za okres od 10/2001 r. do 08/2002 r. argumentując to zlikwidowaniem w dniu 22.10.2002 r. Hurtowni (...) S.C. Egzekucja z majątku płatnika okazała się bezskuteczna. W odniesieniu do uprzednio prowadzonego postępowania egzekucyjnego, to prowadzone przez naczelnika Urzędu Skarbowego w T. okazało się całkowicie nieskuteczne.

W celu zabezpieczenia nieopłaconych należności z tytułu składek i z uwagi

na doręczenie w dniu 05.11.2003r. decyzji (...) nr (...) z dnia 20.10.2003r. określającej należności z tytułu składek, w dniu 19.11.2003r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych złożył w Sądzie Rejonowym w (...) wniosek o wpis w dziale TV księgi wieczystej KW nr (...) nieruchomości położonej w S., stanowiącej własność T. R. hipoteki przymusowej w łącznej kwocie 67.475,05 zł

na FUS, FUZ, FP (za okres od 03/2000 do 10/2002 z tytułu należnych: składek

na ubezpieczenia społeczne za okres 03-06/2000, (...) -10/2002 r. w kwocie 38.459,00 zł, odsetek od w/w należności naliczonych na dzień 20.10.2003r. w kwocie 20.208,70 zł, składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres 04/2001-10/2002r. w kwocie 5.467,13 zł, odsetek od w/w należności naliczonych na dzień 20.10.2003r. w kwocie 1.846,80 zł, składek na FP i FGŚP za okres 10/2001-10/2002r. w kwocie 1.173,42 zł, odsetek od w/w należności naliczonych na dzień 20.10.2003r. w kwocie 303,20 zł, kosztów upomnienia w kwocie 16,80 zł). W wyżej wskazanej księdze wieczystej dokonano wpisu hipoteki przymusowej

na nieruchomości T. R. do kwoty 67.475,05 zł. Podstawę wpisu hipoteki przymusowej na rzecz ZUS stanowiła decyzja określająca wysokość zadłużenia płatnika składek T. R. wydana w dniu 20 października 2003 r. Hipoteka na nieruchomości będącej własnością wspólnika spółki cywilnej (...) jest do chwili obecnej wpisana w księdze wieczystej nr (...) i nie była nigdy wykreślona.

W związku ze zbiegiem egzekucji administracyjnej i sądowej prowadzonej odpowiednio przez Naczelnika Urzędu Skarbowego w S. i Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w T., Sąd Rejonowy w T. postanowieniem

z dnia 25.01.2007 r., sygn. akt I Co 48/07 wyznaczył Komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w T. jako właściwego do dalszego łącznego prowadzenia postępowania egzekucyjnego. Egzekucja prowadzona przez Komornika sądowego w T. była prowadzona tylko do zaległości z tytułu niepłaconych składek za okres od (...) do (...).

Prowadzona egzekucja przez Komornika sądowego pod sygn. akt K429/07 została spłacona wraz z powstałymi odsetkami.

W dniu 14.05.2012 r. Komornik sądowy wydał postanowienie o kosztach w sprawie KM 429/07 prowadzonej w oparciu o następujące tytuły wykonawcze (...) Oddział w B. Inspektorat w T.: z dnia 25-05-2001 r., sygn. akt (...); z dnia 02-03-2001 r., sygn. akt (...), (...), (...); z dnia 02-03-2001 r., sygn. akt (...), (...); z dnia 14-11-2001r, sygn. akt (...), (...), (...); z dnia 02-03-2001 r., sygn. akt(...),(...); z dnia 14-1 1-2001r, sygn. akt(...), (...),(...); z dnia 14-1 1-2001 r., sygn. akt (...), (...), (...); z dnia 14-11-2001r., sygn. akt (...), (...),(...)oraz w oparciu o postanowienie Sądu Rejonowego w T. z dnia 25-01-2007 r., sygn. akt I CO 48/07.

Odwołujący wspólnicy spółki cywilnej (...) kwestionowali wydanie zaskarżonej decyzji określającej wysokość (...) za okres od 10/2001 do 10/2002 z uwagi na wydaną decyzję nr (...) z dnia 20.10.2003 r. za okres od 03/2000r. do 10/2002r. Skarżący podnieśli fakt prowadzenia egzekucji przez Komornika sądowego pod sygn. akt KM 429/07, gdzie zaległość została spłacona wraz z powstałymi odsetkami.

Sąd Okręgowy podkreślił, że w dniu 14.05.2012r. Komornik sądowy wydał w sprawie KM 429/07 postanowienie o kosztach, w którym ustalił koszty niezbędne do celowego przeprowadzenia egzekucji i zakończył postępowanie egzekucyjne, wskazując na prowadzone egzekucje i numery tytułów wykonawczych. Wśród tych tytułów wykonawczych nie ma jednakże tych tytułów wykonawczych, które obejmują zaległości wymienione w zaskarżonej decyzji ZUS z 19 sierpnia 2015 r. i na które powoływali się w toku postępowania odwołujący, gdyż wskazują na to literalnie numery tytułów wykonawczych, daty ich wystawienia oraz kwoty zaległości. Organ rentowy dołączył tytuły wykonawcze do akt niniejszej sprawy, które dotyczą spornych kwot i kategorycznie należy stwierdzić, że tytuły te mają inne numery i inna jest data ich wystawienia, niż tytuły wykonawcze objęte decyzją ZUS z dnia 20.10.2003r., na którą powołują się odwołujący.

Również z wniosku ZUS z 19 listopada 2003 r. o wpis hipoteki przymusowej na nieruchomości będącej własnością jednego z odwołujących wynika jasno, jakich kwot wniosek dotyczy, w tym zaległości wymienionych w zaskarżonej decyzji. Powyższa hipoteka do chwili obecnej jest wpisana na nieruchomości dłużnika w księdze wieczystej KW nr (...) i nie została nigdy wykreślona. Sąd Okręgowy uznał zatem, że nie można mówić o nieświadomości odwołujących płatników o istnieniu zaległości, w sytuacji istnienia do chwili obecnej hipoteki przymusowej na nieruchomości jednego z odwołujących. Hipoteka obejmuje zaległości wymienione w zaskarżonej decyzji.

Odwołujący potwierdzili, że dobrowolna spłata zaległości z tytułu składek objętych zaskarżoną decyzją nigdy nie nastąpiła, składki zaś – jak uznał Sąd I instancji - nie mogły ulec przedawnieniu, wbrew stanowisku odwołujących. Podnoszona przez odwołujących okoliczność, jakoby nastąpiło przedawnienie niezapłaconych należności z tytułu składek oraz należnych od nich odsetek za zwłokę na zasadzie art. 118 Kodeksu cywilnego nie ma – zdaniem Sadu - zastosowania w niniejszej sprawie, gdyż zgodnie z art. 70 § 8 ordynacji podatkowej nie ulegają przedawnieniu zobowiązania podatkowe zabezpieczone hipoteką lub zastawem skarbowym, jednakże po upływie terminu przedawnienia zobowiązania te mogą być egzekwowane tylko z przedmiotu hipoteki lub zastawu. Kwestia przedawnienia wpływa zatem tylko na to, że zaległości mogą być egzekwowane tylko z tej nieruchomości

i do wysokości tej nieruchomości. Odwołujący nie przedstawili żadnych dowodów, że składki za okres od października 2001 r. do października 2002 r. zostały dobrowolnie opłacone, a nie mogły one ulec przedawnieniu. Taka zaległość w ocenie Sądu orzekającego istnieje i pozwany organ rentowy miał podstawy do wydania zaskarżonej decyzji. Okoliczność, że ZUS nie ubiegał się wcześniej o zaległe składki wynika z faktu, że wierzyciel nie ma obowiązku ubiegania się o składki w danym momencie i nie ma także reguł w stosunku do ZUS-u i wierzyciela w zakresie informowania dłużnika o zaległościach.

Sąd Okręgowy stwierdził, że decyzja organu rentowego jest decyzją deklaratoryjną z uwagi na fakt, że płatnik składek nie wywiązał się ze swojego zobowiązania wynikającego z art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 121) i nie uregulował należności ze składek na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy. Decyzja ta jest zatem potwierdzeniem określonego stanu prawnego, w tym przypadku wysokości nieopłaconych należności z tytułu składek, do opłacenia których obowiązany jest ubezpieczony. Zakład Ubezpieczeń Społecznych z urzędu wydał decyzję, w której ustalił wysokość zaległości z tytułu składek, w związku z tym nie jest to decyzja egzekwująca te należności, a jedynie decyzja określająca ich wysokość. Decyzja organu rentowego została wydana w sposób prawidłowy, a nieopłacone należności z tytułu składek zostały obliczone zgodnie z obowiązującymi przepisami. W przypadku decyzji określającej wysokość nieopłaconych należności, nie bada się innych okoliczności oprócz wymienionych w zaskarżonej decyzji.

Sąd wskazał, że odwołujący nie kwestionowali wysokości wyliczonego przez pozwanego zadłużenia z tytułu niezapłaconych składek oraz odsetek za zwłokę. Odwołujący w toku postępowania nie kwestionowali faktu powstania zaległości z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne. Mając powyższe na uwadze, wobec braku podstaw do zmiany zaskarżonej decyzji, Sąd Okręgowy na podstawie przepisu art. 477¹⁴§1 k.p.c. oddalił odwołania.

M. R. (1), M. R. (2) oraz T. R. wywiedli jednobrzmiące apelacje od wyroku, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając:

- naruszenie art. 105 § 1 k.p.a. poprzez brak umorzenia postępowania ze względu na fakt funkcjonowania w obrocie prawnym decyzji administracyjnej z dnia 20 października 2003 r. wydanej w tej samej sprawie,

- błąd w ustaleniach faktycznych i niewłaściwe uznanie, że:

a) ubezpieczona posiada zaległość względem organu rentowego z tytułu składek,

b) organ rentowy w sposób prawidłowy dokonał wyliczenia kwoty zadłużenia, w tym odsetek za opóźnienie,

Mając na uwadze powyższe, apelujący wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołań i uchylenie decyzji organu rentowego z dnia 19 sierpnia 2015r.

W uzasadnieniu apelacji podniesiono, że wszelkie zaległości z tytułu składek zostały uregulowane w toku postępowania egzekucyjnego KM 429/07 prowadzonego

przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w T. i zakończonego postanowieniem z dnia 14 maja 2012 r. Ponadto, z zaświadczenia z dnia 20 maja 2016r. wydanego przez w/w Komornika wynika, że łącznie od ubezpieczonych wyegzekwowano kwotę 65 263,56 zł. Mając to na uwadze, nie można zgodzić się z wyliczeniem kwoty zadłużenia, w tym odsetek ustawowych za opóźnienie dokonanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w decyzji z dnia 19 sierpnia 2015r., które nie uwzględnia kwot wyegzekwowanych. Organ rentowy powinien dokonać ewentualnie ponownego wyliczenia w tym zakresie.

Ponadto podniesiono, że zgodnie z treścią art. 105 § 1 k.p.a., gdy postępowanie

z jakiegokolwiek przyczyny stało się bezprzedmiotowe w całości albo w części, organ administracji publicznej wydaje decyzję o umorzeniu postępowania odpowiednio w całości albo w części. Decyzja określająca zaległość z tytułu składek została już wydana w niniejszej sprawie w dniu 20 października 2003r. nr H- (...), zatem prowadzenie postępowania w tym zakresie było bezprzedmiotowe i powinno zostać umorzone bez wydawania decyzji w sprawie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacje M. R. (1), M. R. (2) oraz T. R. skutkują uchynieniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, aczkolwiek z innych przyczyn niż podniesione przez apelujących.

Na wstępie wyjaśnić należy, że prawidłowe rozstrzygnięcie każdej sprawy uzależnione jest od spełnienia przez Sąd orzekający dwóch naczelných obowiązków procesowych, tj. przeprowadzenia postępowania dowodowego w sposób określony przepisami kodeksu postępowania cywilnego oraz dokonania wszechstronnej oceny całokształtu okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej. Rozstrzygnięcie to winno również znajdować oparcie w przepisach prawa materialnego adekwatnych do poczynionych ustaleń faktycznych. Kontrola instancyjna zaskarżonego orzeczenia ma natomiast na celu ustalenie, czy w sprawie będącej przedmiotem rozpoznania Sąd pierwszej instancji sprostał tym wymogom. Istotą postępowania apelacyjnego jest zbadanie zasadności zarzutów skierowanych przeciwko orzeczeniu sądu pierwszej instancji. Sąd odwoławczy orzeka jednak w oparciu o całokształt zgromadzonego materiału dowodowego, dokonując na nowo jego własnej, samodzielnej i swobodnej oceny, w tym oceny zgromadzonych w postępowaniu przed sądami obu instancji dowodów. Jako Sąd merytoryczny, bazując na tym samym materiale dowodowym, co Sąd pierwszej instancji, Sąd odwoławczy może czynić własne, odmienne ustalenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2003 r., sygn. akt IVCKN 1752/00, LEX nr 78279, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2002 r., sygn. akt II CKN 615/00, LEX nr 55097), jak również, na podstawie art. 382 k.p.c., prowadzić uzupełniające postępowanie dowodowe.

Zgodnie z art. 378 § 1 k.p.c. sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji, w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Z powyższego wynika, że granice apelacji są wyznaczone m.in. przez granice zaskarżenia. Sąd drugiej instancji jako instancja nie tylko kontrolna, lecz także merytoryczna, jest nie tylko uprawniony, ale i zobowiązany, niezależnie od zarzutów apelacji, do rozważenia na nowo całego zebranego w sprawie materiału i dokonania jego własnej oceny prawnej.

W razie dostrzeżenia błędów powinien zaś naprawić wszystkie stwierdzone naruszenia prawa materialnego popełnione przez Sąd pierwszej instancji, bez względu na to, czy zostały wytknięte w apelacji, pod warunkiem, że rozpoznanie ich mieści się w granicach zaskarżenia (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2010r., II PK 346/09, LEX 603423;

tak również: uchwała SN w składzie 7 sędziów z dnia 23 marca 1999r., III CZP 59/98, OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124, wyrok SN z dnia 10.12.2009r., III UK 54/09, LEX nr 602073; wyrok SN z dnia 03.10.2008r., II UK 36/08, LEX nr 513020).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny wskazuje, że Sąd I instancji uchybił przy rozpoznaniu niniejszej sprawy przepisom prawa materialnego, co skutkowało nierozpoznaniem istoty sprawy, a zatem – pomimo braku podniesienia przez apelujących stosownego zarzutu – na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. zaskarżony wyrok podlega uchynieniu, a sprawa przekazaniu Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Na wstępie stwierdzić należy, że Sąd I instancji poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne i dokonał ich trafnej subsumcji pod właściwe przepisy prawa materialnego, jeśli chodzi o fakt, iż postępowanie egzekucyjne prowadzone przez Komornika Sądowego

w T. pod sygn. akt KM 429/07 nie obejmowało należności z tytułu nieopłaconych składek objętych zaskarżoną decyzją z dnia 19 sierpnia 2015 r. Przeprowadzona w tym zakresie przez Sąd Okręgowy analiza tytułów wykonawczych, na podstawie których prowadzone było przedmiotowe postępowanie egzekucyjne, jest poprawna i prowadzi do jednoznacznego wniosku, iż egzekucja ta była prowadzona i doprowadziła do wyegzekwowania wyłącznie zaległości z tytułu nieopłaconych składek za okres od marca 2000 r. do września 2001 r. wraz z powstałymi odsetkami. Nie ulega zatem wątpliwości, że wbrew twierdzeniom odwołujących, w toku tejże egzekucji nie doszło do wyegzekwowania należności spornych w niniejszym postępowaniu.

Niemniej jednak zauważyć trzeba, że odwołujący, poza zarzutem spłaty spornych należności, podnosili także zarzut ich przedawnienia. Zarzut ten nie został oceniony przez Sąd I instancji we właściwy sposób.

Przede wszystkim stwierdzić należy, że Sąd Okręgowy błędnie odwołał się do zastosowania w niniejszej sprawie – kluczowego dla rozstrzygnięcia, jak wynika z uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia – przepisu art. 70 § 8 Ordynacji podatkowej.

Stosownie do treści art. 31 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (j.t. Dz. U. z 2016 r., poz. 963 ze zm.) do należności z tytułu składek stosuje się odpowiednio enumeratywnie wyliczone przepisy Ordynacji podatkowej. Są to następujące przepisy: art. 12, art. 26, art. 29 § 1 i 2, art. 33, art. 33a, art. 33b, art. 38a, art. 51 § 1, art. 55, art. 59 § 1 pkt 1, 3, 4, 8 i 9, art. 60 § 1, art. 61 § 1, art. 62 § 1, 3 i 5, art. 62b § 1 pkt 2 i § 3, art. 72 § 1 pkt 1 i 4 i § 2, art. 73 § 1 pkt 1 i 5, art. 77b § 1 i 2, art. 91, art. 93, art. 93a-93c, art. 93e, art. 94, art. 97 § 1, art. 98 § 1 i 2 pkt 1, 2, 5 i 7, art. 100, art. 101, art. 105 § 1 i 2, art. 106 § 1 i 2, art. 107 § 1, 1a, § 2 pkt 2 i 4 i § 3, art. 108 § 1, 3 i 4, art. 109 § 1 w zakresie art. 29, art. 109 § 2 pkt 1, art. 110 § 1, § 2 pkt 2, § 3, art. 111 § 1-4 i § 5 pkt 1, art. 112 § 1-5, art. 112b, art. 112c, art. 113, art. 114, art. 115-117, art. 118 oraz art. 119 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa.

Przepis art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie wymienia art. 70 § 8 ustawy – Ordynacja podatkowa, a zatem nie może on znaleźć odpowiedniego zastosowania w sprawie o należności z tytułu składek.

Sąd Apelacyjny zwraca natomiast uwagę, że w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych przewidziano odpowiednik instytucji z art. 70 § 8 Ordynacji podatkowej. Przepis art. 24 ust. 5 ustawy systemowej, w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 2003 r., stanowi mianowicie, iż nie ulegają przedawnieniu należności z tytułu składek zabezpieczone hipoteką lub zastawem, jednakże po upływie terminu przedawnienia należności te mogą być egzekwowane tylko z przedmiotu hipoteki lub zastawu do wysokości zaległych składek i odsetek za zwłokę liczonych do dnia przedawnienia.

Na gruncie rozpoznawanej sprawy podkreślenia wymaga, że jak wynika z jednolitego orzecznictwa sądowego powyższy przepis należy ocenić jako niezgodny z art. 64 ust. 2 Konstytucji RP, co skutkuje niemożnością jego zastosowania. W konsekwencji powyższego, ustanowienie hipoteki przymusowej na nieruchomości nie wyklucza przedawnienia zobowiązania zabezpieczonego hipoteką, co oznacza, że termin przedawnienia należności składowych biegnie na zasadach ogólnych. Pogląd taki znajduje aprobatę zarówno w orzecznictwie sądów administracyjnych, jak i sądów powszechnych.

Przykładowo można wskazać, że Wojewódzki Sąd Administracyjny w K. w wyroku z dnia 22 stycznia 2015 r. (I SA/Ke 671/14, LEX nr 1643379) stwierdził, iż dla ustalenia przedawnienia należności składowych nie może mieć znaczenia zabezpieczenie hipoteczne, na które powołuje się organ w kontekście przepisu art. 24 ust. 5 u.s.u.s. Norma ta, w ocenie Sądu, sprzeciwia się standardom wyznaczonym przez ustawę zasadniczą - Konstytucję RP. Sąd wskazał mianowicie, że analizując jej treść i otoczenie normatywne w jakim funkcjonuje dostrzec można przez prostą analogię pełną zbieżność

z funkcjonowaniem normy prawnej, której domniemanie konstytucyjności podważył Trybunał Konstytucyjny. W wyroku z dnia 8 października 2013 r. (sygn. akt SK 40/12, OTK-A 2013, Nr 7, poz. 97, Lex nr 1385861) Trybunał stwierdził, że art. 70 § 6 ustawy z dnia

29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 749 ze zm.)

w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 1998 r. do 31 grudnia 2002 r. jest niezgodny z art. 64 ust. 2 Konstytucji RP. Sąd dostrzegł przy tym, że w orzecznictwie sądowym przyjmuje się, że również wykładnia obecnie obowiązującego przepisu art. 70 § 8 O.p. powinna być dokonywana w kontekście zawartych w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 października 2013 r. zastrzeżeń konstytucyjnych dotyczących bezpośrednio

art. 70 § 6 O.p. w jego brzmieniu do 31 grudnia 2002 r. Mają one bowiem także zastosowanie do art. 70 § 8 O.p. Prowadzi to do wniosku, że art. 70 § 8 O.p. także należy ocenić jako niezgodny z art. 64 ust. 2 Konstytucji RP. W konsekwencji, ustanowienie hipoteki przymusowej na nieruchomości nie wyklucza przedawnienia zobowiązania zabezpieczonego hipoteką, z tym, że termin przedawnienia biegnie na zasadach ogólnych (por. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w O. z dnia 4 kwietnia 2014 r., I SA/Op 566/13, Lex nr 1457423; wyrok WSA w Łodzi z dnia 17 grudnia 2013 r., I SA/Łd 496/13, Lex nr 1406456; wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 30 maja 2014 r., I SA/Wr 524/14, Lex nr 1481257; wyrok NSA z dnia 17 kwietnia 2014 r., (...), Lex nr 1481436).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w przytaczanym orzeczeniu z dnia 22 stycznia

2015 r. podkreślił, że zbieżność regulacji art. 24 ust. 5 u.s.u.s. z przepisami, których dotyczą wskazane zastrzeżenia pod względem konstytucyjności jest oczywista. Zgodnie z przepisem art. 70 § 8 O.p. (analogicznie art. 70 § 6 O.p. - w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2002 r.) "nie ulegają przedawnieniu zobowiązania podatkowe zabezpieczone hipoteką

lub zastawem skarbowym, jednakże po upływie terminu przedawnienia zobowiązania te mogą być egzekwowane tylko z przedmiotu hipoteki lub zastawu". Zarówno więc art. 24 ust. 5 u.s.u.s., jak i powołane przepisy Ordynacji podatkowej są zbieżne w zakresie problemów, które doprowadziły do stwierdzenia przez Trybunał niezgodności przepisu ustawy ze standardami konstytucyjnymi, tj. całkowitego wyłączenia przedawnienia należności publicznoprawnej, i równocześnie uczynienie tego na podstawie nieuzasadnionego

i arbitralnego kryterium (formy zabezpieczenia należności) - vide: pkt 4 - 5 uzasadnienia wyroku Trybunału. Z tego spostrzeżenia wynika konieczność zastosowania przez Sąd wykładni prokonstytucyjnej (por. wywody co do tzw. "oczywistej niekonstytucyjności",

np. w uzasadnieniu wyroku WSA w Opolu z dnia 4 kwietnia 2014 r., sygn. akt I SA/Op 566/13 - Lex nr 1457423 oraz powołane tam orzecznictwo i literaturę przedmiotu) także

w odniesieniu do art. 24 ust. 5 u.s.u.s. Sąd podzielił pogląd zaprezentowany w tymże wyroku, który w kontekście niniejszej sprawy i wątpliwości, co do możliwości "bezterminowego" wyłączenia przedawnienia należności składkowych zabezpieczonych hipoteką, pozwala na dokonanie prokonstytucyjnej wykładni tej normy. Celem zastosowania wykładni prokonstytucyjnej jest zapobieżenie sytuacji, w której doszłoby do zróżnicowania uprawnień lub obowiązków podmiotów znajdujących się w takiej samej sytuacji faktycznej. W takiej sytuacji, jak wskazał Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 18 grudnia 2013 r., sygn. I FSK 36/13 "należy poddać pod rozagę to, czy wystąpił problem tzw. oczywistej niekonstytucyjności. Zasadniczo sytuacja oczywistej niekonstytucyjności zachodzi wówczas, gdy porównywane przepisy ustawy i Konstytucji dotyczą regulacji tej samej materii

i są ze sobą sprzeczne (zob. R. Hauser, J. Trzeciński, Prawotwórcze znaczenie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego, Warszawa. 2008 r., s. 32). Tego typu założenie występuje również w przypadku

gdy ustawodawca wprowadził regulację identyczną jak norma objęta już wyrokiem Trybunału (zob. M. Wiącek, Pytanie prawne sądu do Trybunału Konstytucyjnego, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2011, s. 266-268). W wyroku TK z dnia 22 maja 2007 r., sygn. akt

SK 36/06 (OTK ZU 50/6/ (...)) wskazano, że stwierdzenie przez Trybunał niekonstytucyjności określonej normy prawnej nie pozostaje bez znaczenia dla stosowania normy zamieszczonej w przepisie tożsamym. W takim przypadku dochodzi bowiem

do obalenia domniemanie konstytucyjności przepisu, który nie podlegał rozpoznaniu

przed Trybunałem". Problem ten był przedmiotem analiz w orzecznictwie sądów administracyjnych, także w kontekście wyroku Trybunału Konstytucyjnego SK 40/12 (por. wyroki: I (...), I SA/Po 781/13, I SA/Łd (...), I SA.Łd 200/13, I SA/Go 9/14 - dostępne na www.orzeczenia.nsa.gov.pl).

Podsumowując, Wojewódzki Sąd Administracyjny wskazał, że wykładnia art. 24 ust. 5 u.s.u.s. dokonywana przez pryzmat zawartych w wyroku Trybunału SK 40/12 zastrzeżeń konstytucyjnych dotyczących bezpośrednio art. 70 § 6 O.p. w jego brzmieniu do 31 grudnia 2002 r., prowadzi do wniosku, że art. 24 ust. 5 u.s.u.s. należy ocenić jako niezgodny z art. 64 ust. 2 Konstytucji RP. Zatem ustanowienie hipoteki przymusowej na nieruchomości nie wykluczyło przedawnienia spornych należności składkowych zabezpieczonych hipoteką, co oznacza, że termin przedawnienia biegł na zasadach ogólnych.

Jeżeli chodzi o orzecznictwo sądów powszechnych przykładowo można natomiast wskazać, że analogiczne stanowisko zajął Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 29 września 2015 r. (III AUa 2392/13, LEX nr 1927482). W uzasadnieniu ww. wyroku Sąd ten zwrócił uwagę, że z treści przepisu art. 24 ustawy systemowej wynika, że różnicuje on instytucję przedawnienia zobowiązań składkowych, w zależności od zabezpieczenia ich hipoteką ustanowioną na nieruchomości. Mianowicie, w przypadku jej ustanowienia, należności składkowe nigdy nie ulegają przedawnieniu, w przeciwieństwie do pozostałych, które z upływem określonego czasu ulegną przedawnieniu. Takie uregulowanie w sposób nieuprawniony różnicuje sytuacje płatników i wobec tego wymaga szczególowej wykładni.

Również i ten Sąd podkreślił, że sąd rozstrzygając konkretną sprawę, dokonuje wykładni przepisów prawa materialnego mających zastosowanie w sprawie, a wykładnia ta powinna uwzględniać podstawowy akt prawny, jakim jest Konstytucja RP (tzw. wykładnia prokonstytucyjna). Celem zastosowania wykładni prokonstytucyjnej jest zapobieżenie sytuacji, w której doszłoby do zróżnicowania uprawnień lub obowiązków podmiotów znajdujących się w takiej samej sytuacji faktycznej. W takim wypadku, jak wskazał Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 18 grudnia 2013 r., sygn. I FSK 36/13, należy poddać pod rozagę to, czy wystąpił problem tzw. oczywistej niekonstytucyjności.

W tym kontekście Sąd Apelacyjny uznał, że – ze względu na tożsamość uregulowań zawartych w ordynacji podatkowej, jak i w ustawie systemowej, dotyczących nie przedawniania zobowiązań podatkowych i należności składkowych w przypadku zabezpieczenia ich hipoteką – dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy istotne znaczenie ma wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 października 2013 r., sygn. akt SK 40/12, mocą którego Trybunał orzekł, że art. 70 § 6 Ordynacji podatkowej w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 1998 r. do 31 grudnia 2002 r., jest niezgodny z art. 64 ust. 2 Konstytucji RP.

Dokonując prokonstytucyjnej wykładni przepisu art. 24 ust. 5 ustawy systemowej, Sąd zauważył, że niewątpliwie różnicuje on sytuację płatników dotyczącą możliwości przedawnienia składek z uwagi na ustanowienie hipoteki jako zabezpieczenia zaległości składkowych. Z chwilą ustanowienia takiej hipoteki następuje wyłączenie możliwości przedawnienia zobowiązań składkowych, a co oznacza, że będą one mogły być egzekwowane przez nieograniczony czas. W opozycji do tego przepisu pozostaje uregulowanie zawarte w art. 24 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przewidujące konkretny okres przedawnienia należności z tytułu składek. Zróżnicowanie sytuacji płatników składek, co do możliwości przedawnienia płatności składek, zostało uwarunkowane istnieniem zabezpieczenia wierzytelności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w postaci ustanowienia na nieruchomości hipoteki. W konsekwencji, płatnicy posiadający składniki majątkowe w formie nieruchomości, na których może być ustanowiona hipoteka, pozostają w znacznie gorszej sytuacji w porównaniu z innymi płatnikami składek. Taka sytuacja narusza wprost art. 84 Konstytucji przewidujący, że "każdy jest obowiązany do ponoszenia ciężarów i świadczeń publicznych, w tym podatków, określonych w ustawie", jak i art. 64 ust. 2 Konstytucji, zgodnie z którym "Własność, inne prawa majątkowe oraz prawo dziedziczenia podlegają równej dla wszystkich ochronie prawnej". Zasada równości wymaga przede

wszystkim tego, aby w odniesieniu do takich samych zdarzeń składkowych stosować takie same następstwa składkowe. Zasada równości nie sprzeciwia się temu, aby to co jest w sensie składkowym niejednakowe, było oskładkowane stosownie do istniejących odmienności, a więc w sposób różny. Z tym, że kryteria zróżnicowania płatników składek nie mogą być arbitralne. Swoją podstawę muszą wywodzić z konstytucyjnej zasady równości, która zakłada zakaz nieuzasadnionego różnicowania. Nie można bowiem różnicować jednostki ze względu na kryteria, które powodują powstanie zamkniętych kategorii o zróżnicowanym statusie prawnym. Takie zróżnicowanie sytuacji płatników składek w zakresie przedawnienia zobowiązań składkowych niewątpliwie prowadzi do odmiennego pod względem czasowym poziomu ochrony własności i praw majątkowych, a co narusza art. 64 ust. 2 Konstytucji.

Podsumowując, Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że wykładnia art. 24 ust. 5 ustawy systemowej, dokonywana przez przyzmat zawartych w wyroku Trybunału SK 40/12 zastrzeżeń konstytucyjnych, dotyczących wprawdzie bezpośrednio art. 70 § 6 o.p. w jego brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2002 r., ale mająca także zastosowanie

z przyczyn wyżej opisanych do art. 24 ust. 5 ustawy systemowej, prowadzi do wniosku, że art. 24 ust. 5 ustawy należy ocenić jako niezgodny z art. 64 ust. 2 Konstytucji RP, co skutkuje niemożnością jego zastosowania.

Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę w całej rozciągłości podziela przytoczone powyżej poglądy. W konsekwencji uznać należy, że w stanie niniejszej sprawy dla ustalenia przedawnienia należności składkowych nie ma znaczenia zabezpieczenie hipoteczne. Ustanowienie hipoteki przymusowej na nieruchomości nie wyklucza przedawnienia zobowiązania składkowego zabezpieczonego hipoteką, co oznacza, że termin przedawnienia należności składkowych biegnie na zasadach ogólnych.

Okoliczność powyższa uszła uwadze Sądu Okręgowego, mimo iż prokonstytucyjna wykładnia art. 24 ust. 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych dokonywana jest przez przyzmat wyroku Trybunału Konstytucyjnego dotyczącego wprost art. 70 § 6 O.p. w jego brzmieniu do 31 grudnia 2002 r. i w sposób niebudzący wątpliwości znajdującego zastosowanie do obecnie obowiązującego przepisu art. 70 § 8 O.p., który to właśnie przepis stanowił podstawę prawną rozstrzygnięcia Sądu I instancji.

Ponownie rozpoznając sprawę, Sąd I instancji uwzględni skutki prawne wynikające z przedstawionej powyżej wykładni przepisów prawa.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy rzeczą Sądu Okręgowego będzie ocena przedawnienia spornych zaległości z tytułu składek z okresu od października 2001 r.

do października 2002 r. z uwzględnieniem zasad ogólnych, czego Sąd nie uczynił przy pierwszorazowym rozpoznaniu sprawy, błędnie uznając, że w związku z istnieniem zabezpieczenia hipotecznego, należności te nie ulegają przedawnieniu. Konieczne zatem będzie ustalenie, czy sporne należności objęte były innym postępowaniem egzekucyjnym niż postępowanie KM 429/07 Komornika Sądowego w T. oraz czy miały miejsce zdarzenia wpływające na bieg terminu przedawnienia (zawieszenie, przerwanie). Dopiero w kontekście tak poczynionych ustaleń faktycznych Sąd I instancji oceni, czy należności z tytułu nieopłaconych składek objętych sporem w niniejszej sprawie uległy przedawnieniu. Tytułem wskazówki wskazać można, że w przywoływanym powyżej wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w K. z 22 stycznia 2015r. zagadnienie przedawnienia należności z tytułu składek zostało przedstawione w szerokim kontekście normatywnym, z uwzględnieniem chronologii zmian regulacji prawnych w tym zakresie na przestrzeni czasu.

W tym stanie rzeczy, uznając, że Sąd I instancji nie rozpoznał istoty sprawy, Sąd Apelacyjny działając na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji z pozostawieniem temu sądowi rozstrzygnięcia o kosztach zastępstwa procesowego za II instancję, jak w sentencji wyroku.

SSA Barbara Mazur SSA Jerzy Andrzejewski SSA Daria Stanek